

סקירת יוזמות ותכניות SEL מערכתיות קיימות

כלי זה נועד לעזור לצוות למידה חברתית-רגשית ללמוד על הטמעת SEL בבית הספר בעבר ובהווה. למידה חברתית-רגשית היא התהליך שבאמצעותו ילדים ומבוגרים מפתחים ומיישמים ביעילות את הידע, העמדות והמיומנויות הנחוצים כדי להבין ולנהל רגשות, להציב ולהשיג מטרות חיוביות אישיות וקולקטיביות, ליצור מערכות יחסים חיוביות ולשמור עליהן, להרגיש ולהפגין אמפתיה כלפי האחר, לפתח זהויות בריאות ולקבל החלטות באופן מושכל ואכפתי. עבודה שקשורה ללמידה חברתית-רגשית יכולה לכלול גם פעילויות, יוזמות ותוכניות בתחומים המשיקים ל-SEL כגון מניעת בריונות.

גם אם לא נעשה שימוש מפורש במונח "למידה חברתית-רגשית" בבית הספר, חשוב להכיר, להעריך ולהבין את העבודה שכבר נעשית בתחום זה בידי המורים, הצוות הטיפולי וארגונים שעובדים בשיתוף פעולה עם בית הספר. במקום להציג את הלמידה החברתית-רגשית כיוזמה חדשה, על צוות SEL להציג אותה כשיטה שנבנית על בסיס עבודה שכבר נעשית בבית הספר ומטרתה לתמוך בהתפתחות של ילדים.

לכלי זה שני חלקים:

- פרוטוקול ריאיון: הפרוטוקול מסייע לקבוע את מי צריך לראיין או בקרב מי לערוך סקר כדי ללמוד על מאמצים להטמעת SEL בעבר ובהווה. הפרוטוקול מציע גם שאלות שכדאי לשלב בראיונות או בסקרים.
- ניתוח: עיבוד מידע מהראיונות או מהסקרים כדי להחליט באיזו עבודת SEL כדאי להמשיך.

פרוטוקול ריאיון

ייתכן שלחברי צוות למידה חברתית-רגשית יש כבר ידע מוצק בנוגע להיסטוריה של יוזמות SEL ושל עבודה חינוכית שקשורה ל-SEL בבית הספר. אולם כדאי לצאת מנקודת הנחה שיש עבודת SEL שהצוות אינו מודע לה. איסוף הידע הזה יאפשר לצוות SEL להכיר באנשים שכבר הפכו את הלמידה החברתית-רגשית למרכיב ליבה במלאכת ההוראה שלהם, ולהגיב על טענות כמו: "אבל אנחנו כבר עוסקים בלמידה-חברתית רגשית". יהיה קל יותר לתעדף למידה חברתית-רגשית מערכתית אם ייאסף תחילה מידע מחברי קהילת בית הספר.

את מי כדאי לראיין?

- ← מורים, חברי צוות ומתנדבים שהוותק שלהם בבית הספר רב מזה של חברי צוות SEL, וכן הורים ואנשי צוות השייכים לקהילת בית הספר כבר זמן רב. אנשים שעסקו בלמידה חברתית-רגשית בחמש עד עשר השנים האחרונות רלוונטיים לרשימת מלאי זו.
- ← מנהל קודם או יועצת: אם היו לאחרונה חילופי מנהיגות, פנו למי שהובילו את עבודת ה-SEL בעבר.
- ← כל המורים בהווה: ייתכן מאוד שמורים רבים כבר ממקדים את עבודתם בכיתה בהתפתחות חברתית-רגשית ופיתחו פרקטיקות משלהם, למדו מעמיתים או ממקומות עבודה קודמים. אם אינכם יכולים לראיין את כל המורים, נסו לראיין מדגם של מורים המייצגים קבוצות גיל רלוונטיות בבית הספר (מורים מכל שכבה/מקצוע/ בעלי מאפיינים דמוגרפיים שונים).
- ← יועצת, פסיכולוגית, עובדת סוציאלית: הצוות אשר אמון על תמיכה בקבוצות קטנות של תלמידים יכול להיות בעל ידע רב בנוגע לעבודת ה-SEL שכבר נעשית בבית הספר בקרב חלק מהתלמידים.
- ← צוות מארגונים אשר נותנים מענים מחוץ לשעות הלימודים: אם לבית הספר יש שותפויות עם ארגונים שעובדים עם התלמידים מחוץ לשעות הלימודים, ייתכן שהם כבר מטמיעים פרקטיקות SEL.
- ← לאחר שערכתם רשימה של אנשים שאתם רוצים לראיין, החליטו אם ברצונכם לראיין אותם באופן אינדיווידואלי או לערוך סקר. אתם יכולים להתבסס על הריאיון לדוגמה שמוצע כאן ולהתאים אותו לצרכים שלכם.

ריאיון לדוגמה:

תודה רבה על שאתם מקדישים זמן לריאיון הזה. אני חלק מצוות SEL, ואנחנו מצויים כרגע בעיצומו של תהליך שבו אנחנו מתוודעים ללמידה החברתית-רגשית שכבר מתקיימת בבית הספר, כדי שנוכל לקבל החלטות נכונות באשר להמשך הדרך. אשמח לשמוע את נקודת המבט שלכם: במה לדעתכם כדאי להמשיך, במה כדאי להפסיק ומה כדאי להתחיל לעשות. למידה חברתית-רגשית היא התהליך שבאמצעותו ילדים ומבוגרים מפתחים ומיישמים ביעילות את הידע, העמדות והמיומנויות הנחוצים כדי להבין ולנהל רגשות, להציב ולהשיג מטרות חיוביות אישיות וקולקטיביות, ליצור מערכות יחסים חיוביות ולשמור עליהן, להרגיש ולהפגין אמפתיה כלפי האחר, לפתח זהויות בריאות ולקבל החלטות באופן מושכל ואכפתי.

שם:	תפקיד:	ותק בבית הספר:
עד כמה אתם מרגישים בקיאים בשאלה מהי למידה חברתית-רגשית?		☐ בקיאים מאוד ☐ בקיאים ☐ בקיאים מעט ☐ לא בקיאים
היכן נמצאת למידה חברתית-רגשית בסדר העדיפויות שלכם?		☐ בראש סדר העדיפויות ☐ גבוהה ☐ בעדיפות בינונית ☐ בעדיפות נמוכה ☐ לא בעדיפות בכלל
<p>למיטב ידיעתכם, האם בית הספר שלנו התמקד בעבר בלמידה חברתית-רגשית? אם התשובה היא כן עברו לשאלות הבאות:</p> <p>← מתי זה היה?</p> <p>← מה הייתה המטרה?</p> <p>← האם השתמשו בתוכנית ספציפית?</p> <p>← האם מישהו מבית הספר יזם את זה? קיבל תמיכה מהמחוז, מהרשת, מהרשות המקומית, מארגונים שבית הספר עבד בשיתוף פעולה איתם?</p> <p>← איך זה היה? מה אנשים חשבו על זה? למה לדעתכם, לא המשכנו בזה?</p> <p>← בהתבסס על החוויה שלכם, מה אתם חושבים שצריך לעשות כדי שלמידה חברתית-רגשית תצליח?</p>		
<p>האם התנסיתם אי פעם בעברכם, בבתי ספר אחרים או בעבודות אחרות, בלמידה חברתית-רגשית? אם התשובה היא כן עברו לשאלות הבאות:</p> <p>← מה הייתה המטרה?</p> <p>← האם נעשה שימוש בתוכנית ספציפית?</p> <p>← האם עשיתם זאת בעצמכם? האם קיבלתם תמיכה חיצונית מהנהלה, מהמחוז, מארגונים שותפים?</p> <p>← איך זה היה? מה חשבתם על זה? האם הייתם עושים זאת שוב?</p> <p>← בהתבסס על החוויה שלכם, מה אתם חושבים שצריך לעשות כדי שלמידה חברתית-רגשית תצליח?</p>		
<p>באיזה אופן אתם תומכים בלמידה חברתית-רגשית עכשיו?</p> <p>← האם יש פרקטיקות ספציפיות שאתם משתמשים בהן כדי לבנות קהילה ומערכות יחסים?</p> <p>← באילו דרכים אתם משלבים בנייה של מיומנויות חברתיות-רגשיות בתחומי הדעת?</p> <p>← האם יש דרכים מסוימות שבהן תלמידים מתרגלים מיומנויות חברתיות-רגשיות במהלך יום הלימודים?</p> <p>← האם יש משהו שלמדתם, קראתם, צפיתם בו כדי להעמיק בפרקטיקות SEL?</p>		
<p>האם תרצו לשתף במשהו נוסף הנוגע לניסיונכם בלמידה חברתית-רגשית ולהיסטוריה שלה בקהילת בית הספר, ויכול להיות לעזר לצוות SEL בבואו לתכנן את תמיכתו בהטמעה בעתיד?</p> <p>האם יש לכם שאלות או הצעות לצוות SEL?</p>		
עזרתם מאוד. תודה רבה על הזמן שהקדשתם לי.		

ניתוח

לאחר עריכת הראיונות או קבלת כל הסקרים יהיו בידיכם רשימות של תגובות. השתמשו ברשימות אלו כדי למלא את הטבלה הבאה. מלאו שורה עבור כל מהלך להטמעת SEL ששמעתם עליו. במידת הצורך השלימו את הנתונים מתוך מגוון ראיונות וסקרים.

רשימה של מהלכים להטמעת SEL בבית הספר – בעבר ובהווה

פרקטיקה או תוכנית	מטרה, מוביל, המהלך, פרקטיקה	מי היה מעורב?	האם משתמשים בכך כיום?	אם כן, באילו זירות? אם לא, למה לא?	איך זה היה?	מה נדרש כדי שזה יצליח?
מעגלים כיתתיים	הכשרה מחוזית שחלק מהצוות עבר כדי לבנות מערכות יחסים חיוביות ולחזק את התרבות בכיתה	מורים של כיתות ג'-ד'	במידה מסוימת. כל מי שהשתתף בהכשרה משתמש בזה גם כיום	קשה להכניס את זה למערכת השעות היות שכל מעגל דורש לפחות 20 דקות. בעיקר משתמשים בזה בסופן של יחידות למידה, בימים שבהם מלמדים פחות תחומי דעת, או בתגובה לאירוע שקרה.	5 מתוך 6 דיברו באופן חיובי על ההכשרה ועל הפרקטיקה	תמיכה בפתרון בעיות כאשר משתבשים דברים במעגל, זמן שמוקצה לכך במערכת השעות
קמפיין למניעת בריונות	ארגון חיצוני הציע לקיים בחינים מפגש תלמידים ובניית מועדון תלמידים העוסק בנושא זה	כל הצוות	לא	לאירוע חד-פעמי אין השפעה ארוכת טווח - לשום איש צוות לא היו המשאבים לתמוך במועדון הזה, מידת היענות של התלמידים הייתה נמוכה	מורים בכיתות גבוהות יותר ציינו כי זה לא היה תואם גיל	גישה פרואקטיבית בת קיימה למניעת בריונות
...						

לאחר שהמידע מהראיונות או מהסקרים אורגן באופן זה, סקרו את הטבלה כצוות כדי לקבוע אם יש ערוץ קיים שאפשר להתבסס עליו ולהרחיבו כדי לתמוך בחזון בית הספר בנוגע ללמידה חברתית-רגשית. להלן שאלות שאפשר לדון בהן בצוות כדי להחליט אם להרחיב, לערוך התאמות או להימנע מאחד הערוצים, הפרקטיקות או התוכניות שהוצעו:

- ← האם לערוץ זה יש פוטנציאל לקדם את בית הספר לקראת מימוש חזונו בנוגע ל-SEL?
- ← האם ערוץ זה משיג את מטרתו הראשונית?
- ← האם קהילת בית הספר קיבלה את הערוץ הזה בזרועות פתוחות?
- ← האם מישהו מהצוות יכול להוות מודל טוב שלו ולהוביל אותו?
- ← האם יש תיעוד של מידת ההשפעה של ערוץ זה?
- ← אילו משאבים (זמן, אנשים, תקציב) זמינים כדי להמשיך בערוץ הזה?
- ← אילו אתגרים יעמדו לפתחנו אם נמשיך בערוץ זה?

כדי לתעד את הדין, צרו גיליון נוסף וכללו בו רק את הערוצים שצוות SEL מקווה להמשיך בהם או להשיבם.

מועד אחרון לצעד הבא	תחומי אחריות של חברי הצוות	הצעדים הבאים	איך נשלב אותם בתכנון שלנו?	כיצד הם משתלבים בחזון שלנו באשר ל SEL- האם הם עולים בקנה אחד עם סדרי העדיפויות שלנו?	פרקטיקה או תוכנית

מה בהמשך:

← עם השלמת "רשימת המלאי", ענה צוות SEL על השאלה: איפה היינו בנוגע להטמעה מערכתית של SEL. כעת, אם עדיין לא עשיתם זאת, מלאו את הכלי פיתוח חזון משותף כדי לענות על השאלה לאן אנחנו רוצים להגיע, ואת המחווון להטמעה מערכתית כדי לענות על השאלה איפה אנחנו נמצאים כרגע.

← לאחר שמילאתם את החזון באשר ל-SEL ואת המחווון, המשיכו לכלי פיתוח מטרות ל-SEL מערכתי. כלי זה מתבסס על "רשימת המלאי", החזון ותוצאות המחווון, והוא יעזור לכם לזהות סדרי עדיפויות בהקשר של SEL, לשרטט מפת דרכים להטמעה מערכתית ארוכת טווח של SEL ולהציב מטרות SMARTIE לשנה הראשונה של ההטמעה.

← בעוד אתם משתפים את כלל קהילת בית הספר בנוגע לתוכנית ההטמעה המערכתית של SEL, התייחסו במכוון למה שלמדתם מהראיונות או מהסקר, ולאופן שבו תוכנית ההמשך מתבססת על עבודה שכבר נעשתה ונעשית.

- לאן אנחנו רוצים להגיע?
  - איפה אנחנו עכשיו ואיפה היינו?
- תכנון אסרטיבי

